

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ І КУЛЬТУРНО-МОВНИХ ЦІННОСТЕЙ НАРОДІВ СХОДУ: НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ГІМНАЗИСТІВ У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ

Михайло САВЧЕНКО,

заступник директора з навчально-методичної роботи, вчитель-методист історії, курсу «Людина і світ», Київська гімназія східних мов №1, Заслужений вчитель України

У статті автор окреслює організаційно-теоретичні підходи до науково-дослідницької діяльності здобувачів освіти щодо етнонаціональних, культурно-мовних цінностей народів Сходу у науковому товаристві гімназистів у контексті дослідно-експериментальної роботи у Київській гімназії східних мов №1.

Ключові слова: *особистість, творча обдарованість, наукове товариство гімназистів, науково-дослідницька робота здобувачів освіти, дослідно-експериментальна робота в гімназії, етнонаціональні цінності, культурно-мовні цінності, особистісно орієнтований підхід.*

ORGANIZATION OF RESEARCHES OF ETHNIC AND NATIONAL, CULTURAL AND LANGUAGE VALUES OF THE PEOPLES OF ORIENT: SCIENTIFIC COMMUNITY OF PUPILS IN CONTEXT OF THE EXPERIMENTAL WORK. **Mykhailo SAVCHENKO**, *Deputy director of educational-methodical work, Teacher-Methodist of history, Gymnasium of Oriental Languages № 1 of Kiev, Honored teacher of Ukraine.*

In the article the author outlines organizational and theoretical approaches to the scientific research activities of students on ethno-national, cultural and linguistic values of oriental nations in the scientific community of gymnasium in the context of research- experimental work in Kyiv gymnasium of Oriental languages № 1.

Keywords: *personality; creative talent; scientific community of gymnasium; scientific research work of students; research-experimental work in the gymnasium; ethno-national values; cultural and linguistic values; personal-oriented approach.*

Постановка проблеми. Світова стратегія стійкого розвитку в галузі освіти, модернізація вітчизняної освітньої системи так визначають ключове завдання: освіта здійснюється впродовж усього життя людини та є невід'ємною частиною процесу загальної середньої освіти, вона не обмежується системою формальної освіти; за формальної освіти на всіх рівнях потрібно досягти міждисциплінарності, розвивати дослідницькі уміння здобувачів ос-

віти, виховувати відповідальних громадян-носіїв етнонаціональних, культурно-мовних, морально-громадянських цінностей, забезпечити поширення знань, умінь і навичок для досягнення взаємозв'язку та взаємозалежності людини і природи та збереження глобальної рівноваги. Розвиток творчих здібностей особистості у сучасному українському суспільстві – одна з пріоритетних проблем, розв'язання якої важливе не тільки для самореалізації особистості, її життєствердження, а й для економічного, соціального, культурно-освітнього розвитку держави, інтеграції вітчизняної системи освіти у європейський, світовий простори, взаємодії з усіма суб'єктами міждержавних відносин.

Аналіз досліджень і публікацій. Організація науково-дослідницької роботи здобувачів освіти у шкільних наукових товариствах є важливим чинником розвитку особистості як цінності освітнього простору. У сучасних умовах реформування національної системи освіти інтелектуальні, дослідницькі здібності, ціннісні орієнтири особистості набувають усе більшого значення. Одне з провідних завдань сучасної освіти – розвиток особистості, творчих обдарувань учнів, прищеплення здобувачам загальної середньої освіти навичок створення інтелектуального продукту. Провідним способом розв'язання цього завдання є організація науково-дослідницької роботи здібних, обдарованих учнів, розвиток творчих здібностей особистості у позаурочній, позашкільній діяльності. «Проблема особистості – одна з найважливіших проблем, яка хвилювала людей як у глибоку давнину так і в наш час. Людина, будучи частиною природи, вершиною розвитку органічного світу, водночас виступає в унікальній і неповторній формі як суб'єкт діяльності і спілкування, вона – будівничий і перетворювач соціального і предметного світу, творець духовних і матеріальних цінностей», – зазначає О. Столяренко, український дослідник психології особистості [16, с. 5].

Особливої актуальності проблема особистості набула на сучасному етапі динамічних політичних, соціальних, культурних, освітніх процесів, соціальних настанов і ціннісних орієнтацій, формування соціального і національного характеру людини як члена тієї або іншої спільності [Там само, с. 9]. У центрі уваги представників персогенетичної орієнтації стоять проблеми активності, самосвідомості і творчості особистості, формування людського Я, боротьби мотивів, виховання індивідуального характеру і здібностей, самореалізації і особистого вибору, пошуку сенсу життя [Там само, с. 40]. Єдиного, загальновизнаного визначення особистості немає до сьогодні. На питання, що таке особистість, психологи і педагоги відповідають по-різному, і в різноманітті їх відповідей виявляється їх складність феномена особистості. Психолог О. Столяренко зазначає, що особистість – це людина в системі таких психологічних характеристик, які соціально обумовлені, виявляються у суспільних відносинах, є стійкими і визначають моральні вчинки людини [Там само, с. 11].

Уявлення про психологію особистості розвивали Г. Айзенк, Л. Анциферова, І. Бех, А. Брушлинський, Л. Божович, П. Гілферд, Р. Кеттел, О. Лазуровський, А. Маслоу, В. Мерлін, Г. Мерфі, Г. Муррея, К. Обухівський, Г. Олпорт, К. Роджерста, Г. Россолімо, К. Шорохова, М. Ярошевський та ін.

Нині потреба у науково достовірних і придатних для практичних завдань даних про психологію особистості помітно загострилася. Психологія особистості вивчає рушійні сили і умови розвитку особистості, періодизацію розвитку індивіда, особистості та індивідуальності, індивідуальні властивості особистості та їх роль у розвитку особистості, розвиток особистості у соціо – та персогенезі, структуру особистості і різні методичні підходи до її вивчення, теорії особистості та багато інших проблем [16, с. 9].

У сучасній психології виокремлюють такі напрями дослідження особистості: біогенетичний, соціогенетичний, персогенетичний. Центром уваги представників біогенетичного напрямку є проблема розвитку людини як індивіда, що має певні антропогенетичні властивості (задатки, темперамент, біологічний вік, стать, нейродинамічні властивості, органічні потре-

би, потяги і т.ін.). Основним завданням представників соціогенетичного напрямку є вивчення процесів соціалізації людини, засвоєння людиною соціальних норм і ролей, набуття соціальних настанов і ціннісних орієнтацій, формування соціального і національного характеру людини як члена тієї або іншої спільноти [Там само, с. 9].

Теорія рис особистості акцентує увагу на формування і зміни рис «Воно», «Я», «Над – Я» у дитини. Основні, або базові, риси особистості – головні в кожній з груп особистісних рис, складається в дошкільному віці, закріплюються в підлітковому та юнацькому віці, зберігаються протягом усього подальшого життя.

Відповідно до теорії ролей, розвиток особистості дитини починається тоді, коли вона стає здатною до рольової імітації. Кожна нова роль робить свій внесок у розвиток особистості дитини і результати розвитку в кінцевому підсумку залежить від того, скільки і в які різноманітні соціальні ролі людини в житті довелося зіграти.

Теорія соціального навчання розглядає особистісний розвиток як набуття людиною певних звичок, умінь і навичок спілкування з людьми. Ця теорія велику роль у розвитку особистості відводить правильно організованому психологопедагогічному вихованню і підтверджує, що особистість більше залежить від виховання, ніж від дозрівання, глибоких потягів або компліментів.

Гуманістична теорія особистості узагальнена у поняттях самоактуалізації, мети і сенсу життя, окреслює процес особистісного розвитку дитини як знаходження людиною свідомого і високого сенсу існування, а також властивості бути і ставати особистістю [Там само, с. 123, 124].

Відповідно до діяльнісного підходу – розвиток особистості відбувається в процесі включення в різні види діяльності. Шляхи розв'язання проблеми розвитку особистості, які окреслили П. Блонський і Л. Виготський, розгорнув і поглибив О. Леонтьєв, який вказував на залежність розвитку психіки не від діяльності взагалі, а від провідної діяльності [Там само, с. 125].

Дослідник Л. Виготський висунув положення про те, що для розумового розвитку дітей шкільного віку основне значення має навчання. У процесі його здійснення дитиною відбувається інтенсивне формування інтелектуально-пізнавальної сфери.

Проблема обдарованості, всебічного розвитку особистості як цінності освітнього простору викликає особливий інтерес у психології, педагогіці як галузях науки, оскільки відомості про природу цього унікального явища необхідні для розроблення педагогічної системи розвитку талановитих та обдарованих здобувачів освіти, сприяння розвитку потенціалу їх обдарованості.

Теоретичні основи проблеми обдарованості досліджували В. Андреев, Е. Бріджмен, Д. Боговяленська, Е. Вудьярд, В. Дружинін, О. Коваль, Г. Костюк, Н. Лейтес, О. Леонтьєв, В. Матюшкін, Ф. Менкс, В. Мясіщев, Н. Оганович, В. Романець, С. Рубінштейн, Р. Стернберг, С. Спірлен, Б. Теплов, Н. Тілтон, Е. Торндайк, П. Торренс, К. Хеллер та ін. Питання розвитку творчого потенціалу школярів в освітньому процесі здавна в полі уваги науковців та педагогів. Предметом значної уваги науковців був дослідницький метод як засіб творчого розвитку учнів (Л. Арістова, Г. Амстронг, К. Баханов, С. Гончаренко, Дж. Дьюї, Л. Задорожна, О. Киричук, О. Пометун, Г. Пустовіт, Б. Райков, С. Терно, К. Шелестова, Л. Ягдовський та ін.). Проблему життєтворчості особистості досліджують І. Єрмаков, О. Пузіков та ін. Питання розвитку творчого потенціалу учнів у позаурочній, позашкільній науково-дослідницькій діяльності перебувають у полі наукових, педагогічних інтересів Н. Аніскіної, Л. Блащук, Н. Бухлової, Е. Воронцової, В. Залюк, О. Киричука, Л. Корінної, Г. Лиходєєвої, С. Макєєва, Л. Масловської, Л. Овдієнко, С. Подмазіна, М. Савченка, О. Сібіль, О. Синьогіної, Т. Ушакової та ін. На сучасному етапі над проблемами розвитку обдарованих дітей працюють

М. Байдан, Л. Васильченко, А. Великанова, О. Гузенко, М. Дворжецька, О. Зазимко, Г. Кловак, Н. Кушнарєнко, Л. Липова, Т. Мишковська, В. Моляко, Л. Морозова, О. Музика, Т. Поніманська, В. Рибалка, С. Сисоєва, М. Холодна, Л. Чорна, В. Чудновський, В. Юркевич та ін.

Мовна, культурна картини світу слугують для людини не лише способом утілення світобачення, а й подекуди замісником цілого світу свідомості. Кожна мовна особистість має власну мовну картину світу, яка відображає національну культурну картину світу, що ґрунтується на системі значущих для національної спільноти концептів існування в умовах сучасного глобалізованого суспільства, вимагає від людини формувати стійку індивідуальну систему цінностей, які детермінують її поведінку і діяльність.

Дослідженню етнонаціональних спільнот присвячено праці вітчизняних учених – О. Вишневецького, В. Євтуха, Г. Ставицького, Я. Черньонкова, М. Шипко та ін. В. Євтух визначив основні концепти щодо етнічності, етнічного, етносу, етнотипу, етнічного маркера, етнічної ментальності тощо [6]. Окремі аспекти етнонаціональної сфери під кутом нового напрямку наукових досліджень – етнодержавознавства Я. Калниболотського (етнічна злагода), О. Майборода (етнічна еліта, етнополітична поведінка, етнічні лідери, етнополітична модель, етнічна стратегія), В. Смірнов (етнічна політизація), В. Школьнік (етнічна стратегія, етнічне поле української діаспори, етнічний діалог, етнокультурна міграція), І. Музика (етнічний лідер), О. Картунов (етнічний процес, етнічний ренесанс, національний суверенітет), Л. Шкляр (етновлада), О. Шуба (етноконфесійні процеси), Ю. Римаренко (забезпечення національних прав, пріоритет прав людини, держава і етнос, національні меншини, державний інтерес та нація), І. Смоляк (культурне надбання, культурний плюралізм, культурне упадкування), О. Тараненко (мовно-національне відродження), В. Нікітюк (права національних меншин та інші).

Етнічні цінності розглядаються як комплекс правил, які регламентують поведінку індивіда у суспільстві з урахуванням етнічних традицій і базуються на світовідчутті, властивому тій чи іншій етнічній спільноті. Ідеї про облаштування суспільства є головною етнічною цінністю; серед інших етнічних цінностей – виробничі відносини, ставлення до захисту особи й етнічної спільноти в цілому тощо. Основні етнічні цінності часто-густо оформлюються у вигляді законів. Існує шкала етнічних цінностей, яка вибудовується на розумінні піклування про матеріальне благополуччя держави, сім'ї, неухильне дотримання ритуалів, виконання суспільних зобов'язань. Визначальною роллю у збереженні етнічних цінностей належать еліті етнічних спільнот [6, с. 320].

Актуальною є проблема дослідження цінностей, ціннісних орієнтацій особистості. Цінності, ціннісні смисли виступають тими диспозиційними установками свідомості, які констатують структуру сприймання, поведінки та праксіологічної активності людини у конкретних умовах її життєдіяльності. У наукових працях по-різному визначається не тільки ієрархія цінностей, а й складові компоненти, що є базовими для визначення поняття «морально-громадянські цінності» (І. Бех), «моральні цінності» (С. Тищенко), «гуманістичні моральні цінності» (К. Чорна), «мораль як внутрішня основа духовності, культури суб'єкта» (В. Киричок), «моральні цінності і норми» (Н. Вознюк), «морально-духовні цінності» (І. Бех), «моральні переконання» (І. Краснобаєв, Л. Божович, В. Крутенський), «моральні цінності суспільства в системі розвитку моральних переконань» (М. Боришевський), «взаємозалежність суспільної моральної свідомості і моральної свідомості особистості» (Б. Ананьєв, Л. Віготський, Д. Костюк, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе та ін.), «самовиховання та виховання моральної культури особистості учня» (В. Сухомлинський) тощо.

Дослідження ціннісних орієнтацій як компонента складної структури ставлень особистості здійснено в роботах філософів і психологів (В. Алексєєва, О. Бодальов, Г. Диліген-

ський, А. Донцов, А. Здравомислов, В. Кремень, В. Мухіна, А. Серий, М. Яницький та ін.). Вченими розкрито загальну сутність і зміст, психологічну природу цінностей через введення практично тотожних понять «ціннісні орієнтації особистості» та «особистісні цінності», які різняться віднесенням цінностей до мотиваційної чи змістової сфер. Науковцями також здійснено аналіз динаміки ціннісних орієнтацій особистості (І. Кон, Ю. Трофімов), ролі ціннісних орієнтацій в сучасних умовах і формування особистості в ціннісних вимірах (В. Ільїн, О. Пометун, О. Савченко, О. Сухомлинська, Н. Ткачова, А. Avses, J. Musec). Досліджено індивідуальну систему цінностей особистості і взаємообумовленість її груповою свідомістю (Д. Ольшанський), взаємовплив процесу навчання і розвитку особистості (Г. Балл, О. Губенко, О. Завгородня, С. Максименко). Розглянуто трансформацію ціннісної свідомості суспільства і зміни моральних орієнтирів та мотиваційної сфери діяльності (І. Бех, В. Бойко, І. Зязюн та ін.). Визначено ціннісні орієнтації як регулятор діяльності і ціннісно-сміслової активності особистості (З. Карпенко, О. Конопкін, Т. Корнілова, С. Косянчук, Д. Леонтьєв, О. Матюшкін, О. Пономарьов, А. Фурман та ін.).

Український вчений-педагог О. Вишневський уклав ієрархію вартостей особистості. Важливе місце в ній посідають основні громадянські цінності (вартості).

Ми спираємося на міркування науковців про ціннісно-філософські трансформації особистості (В. Кремень); діалог особистість – особистість, особистість – соціум, особистість – культура, де взаємовидозмінюються ціннісно-сміслові імперативи (Р. Арцишевський, Г. Васьківська, О. Сухомлинська, Т. Титаренко); про значення компетентностей як результату застосування новітніх технологій у навчально-виховному процесі з метою розвитку ціннісно-сміслових орієнтацій учнів, адаптації знань, формування умінь і навичок, розкриття здібностей (Вол. Бондар, О. Пометун); ціннісно-сміслову сферу і позицію вчителів (М. Заброцький, Р. Зайко); про ціннісно-смісловий досвід, ціннісно-сміслові комунікації (І. Зязюн), ціннісно-смісловий вимір (В. Андрущенко, В. Астахова, І. Бех); ціннісно-сміслову реальність і нашарування (О. Варапаєв); цінності конформістської спрямованості, що деформують ціннісно-сміслову сферу особистості (С. Гарькавець).

Культурно-мовні цінності учнів (особистості) є предметом дослідження педагогічного колективу Київської гімназії східних мов №1 [14].

Мова належить до найвагоміших надбань кожної окремої людини і є найбільшою суспільною цінністю. Мова однаково спрямована як в внутрішній, психічний, так і в зовнішній, соціальний світ людини. Завдяки цьому вона виконує визначальні особистісні і соціальні функції.

Провідною ідеєю дослідження є положення про те, що культурно-мовні цінності – це система створених в певній мовленнєвій культурі усталених логіко-психологічних формулювань, висловлювань, способів організації думок, які дають змогу суб'єкту бути успішним у спілкуванні, діяльності, взаєминах з іншими [Там само, с. 170].

Розвиток культурно-мовних цінностей учнів розглядається як педагогічна система, що забезпечує розвиток мовленнєвої, комунікативної культури особистості як невід'ємну складову індивіда: з точки зору формування національної умовної ідентичності, мовного світогляду, соціальних і моральних позицій на основі етнонаціональних, культурно-історичних цінностей українського, інших народів, мов яких навчаються гімназисти в сукупності основних принципів; історико-культурна спрямованість навчання та виховання учнів, що передбачає організацію процесу навчання і виховання на основі історії та культури народів, які проживають в Україні, в англомовних країнах, країнах Сходу; інтеграція навчальних предметів, що розвивають мовленнєву, комунікативну компетентність учнів на засадах культурно-мовних цінностей особистості; ідентифікація і самоактуалізація мовної особистості комуніканта, заснована на включенні до змісту культурно-мовного виховання учнів знання про

людині і суспільство. національні, загальнолюдські, європейські цінності, полікультурні компетентності, про природу, стовтвон і типологію людської комунікації, про зміст суміжних лінгвістичних галузей знань, про психологію мовного етикету, основи теорії мовної комунікації [Там само].

Методологічні засади організації наукового пізнання і творчості, підходи до пошуку та опрацювання наукової інформації, методи теоретичних та експериментальних досліджень визначені у працях В. Арутюнова, А. Баскакова, О. Возняка, А. Григор'єва, В. Кислого, М. Комарова, В. Кудіна, О. Лудченко, М. Пилипчук, В. Шейко, В. Шостак та ін.

Питання теорії і практики педагогічних досліджень, у т.ч. дослідно-експериментальної роботи, розкрито у працях Т. Білухи, Ю. Гільбуха, С. Гончаренка, Л. Даниленко, М. Дробнохода, Л. Калініної, С. Кириленко, В. Косолапова, Н. Розенберга, В. Сидоренко, Н. Тверезовської, А. Щербаня.

У працях І. Євтушенко, Ю. Завалевського, С. Кириленко, О. Киян, Л. Павлової, К. Таранік-Ткачук розкрито актуальні питання організації та управління інноваційною діяльністю та дослідно-експериментальною роботою у закладах системи загальної середньої освіти.

Мета статті полягає у визначенні організаційних засад і ролі наукового товариства гімназистів Київської гімназії східних мов № 1 у науково-дослідницькій діяльності учнів щодо досліджень етнонаціональних, культурно-мовних цінностей народів у контексті дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Реалізація інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів» (2012–2019 роки).

Виклад основного матеріалу. У Київській гімназії східних мов № 1 як інноваційному навчальному закладі, що розглядається нами як креативна педагогічна система, один із основних напрямів діяльності педагогічного колективу – створення цілісної, скоординованої педагогічної моделі з виявлення, розвитку, підтримки і стимулювання талановитої, здібної молоді, забезпечення безперервності обдарованих дітей як по вертикалі (відповідність та взаємозв'язок змісту освіти та методів роботи специфічним особливостям талановитих учнів на різних вікових етапах), та й по горизонталі (інтеграція діяльності навчального закладу з позашкільними установами, що забезпечує підвищений рівень та широту освітньої підготовки на певному етапі розвитку школяра), створення різновекторного інформаційного простору, знаходження в якому дає творчій особистості гімназиста здійснити вибір діяльності, її змісту, способу участі в ній; взаємодія суб'єктів освітньо-виховної системи гімназії з соціокультурним середовищем, координація їх діяльності, інтеграція їх зусиль на досягнення цілісності системи роботи з обдарованими та здібними учнями в Святошинському районі, у м. Києві, управлінська підтримка традиційно ефективної діяльності на рівні навчального закладу, вироблення нових форм роботи, що дає змогу створити новий досвід педагогічної діяльності з обдарованими учнями та талановитою молоддю.

Креативна дидактична система закладу передбачає використання різноманітних методів навчання, серед яких дослідницький і частково дослідницький посідають провідне місце. Дослідницьке навчання – шлях до творчого розвитку, творчої самореалізації особистості школяра. Дослідницька робота на уроці – невід'ємна складова сучасного навчання в школі.

Творчий пошук учнями відповідей на поставлені запитання, завдання лежать в основі дослідницького навчання та виховання, яке розвиває всі види мислення: репродуктивне, інтуїтивне, продуктивне, аналітичне, абстрактне. Сприяє розвитку творчого потенціалу учня, створює творчу атмосферу співпраці на уроках та в позаурочній діяльності. Головним завданням дослідницького методу навчання є розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів. У креативній дидактичній системі учень – суб'єкт творчості (креативності) – це дослідник, а навчальний матеріал – об'єкт дослідження та головний засіб формування творчої особистості. Розв'язуючи навчальні проблеми, здобувачі освіти відкривають щось для

себе й отримують це як нові знання. Учителю своїми діями сприяє самостійній дослідницькій роботі школярів і становленню в них творчого стилю діяльності, сприяючи виявленню їх творчих рис: активності, організованості, швидкості, гнучкості, оригінальності, проникливості, об'єктивності, ретельності.

Профільне навчання в гімназії спрямоване на набуття старшокласниками навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, на розвиток їх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти. Організація креативного урочного освітнього процесу узгоджується з головними етапами наукового дослідження як творчого процесу. Це передбачає введення нової типології уроків, особливо на ступені профільного навчання. Модель управління креативним навчанням включає урочну пошукову діяльність, самоосвіту учнів-дослідників, позаурочну науково-дослідницьку діяльність (вони мають свої напрями, складові чинники, компоненти) на становлення творчої особистості гімназиста-дослідника.

Застосування компетентнісної особистісного підходу до учнів – шлях до розв'язання завдань освіти України в XXI столітті.

Участь здобувачів освіти у науковому товаристві гімназистів (НТГ) – це вироблення навичок навчання впродовж усього життя, навичок аналітичного, критичного мислення, комунікації, глибокого засвоєння суті знань й поглиблення інтересу. До них, засвоєння практичної соціальної значущості окремих результатів конкретного дослідження, програмування і планування нових досліджень, застосування знань з теорії різних галузей науки, інших інструментів пізнання, розробка стратегій особистісного самовдосконалення.

Науково-дослідницькі проекти, до яких долучаються старшокласники в науковому товаристві гімназистів – колективному членові Київської Малої академії наук учнівської молоді – надійний шлях пізнання кожним юним науковцем не тільки своїх творчих можливостей, а й майбутнього професійного самовизначення.

Дослідницька діяльність дітей та учнівської молоді розглядається як діяльність, безпосередньо пов'язана з розв'язанням творчого, дослідницького завдання, що немає наперед відомого результату (у різних галузях науки, техніки, мистецтва) та передбачає етапи характерні для наукового дослідження (визначення проблеми, ознайомлення з літературними джерелами та їх опрацювання, формулювання гіпотези дослідження, власне проведення дослідження, оброблення й аналіз його результатів і остаточне узагальнення, написання тексту роботи, оформлення її вступу, формулювання висновків, опис використаних джерел і створення додатків, підготовка до захисту і захист наукового дослідження, конкретна суспільно корисна, масова чи природоохоронна робота учнів за результатами здійсненого дослідження [4, с. 8; 5, с. 236].

Основними видами дослідницької діяльності дітей та учнівської молоді в освітньому процесі є шкільні наукові товариства учнів, позашкільні навчальні заклади, такі як Київська Мала академія наук учнівської молоді, Мала академія наук України. Основні завдання Малої академії наук України: реалізація державної політики щодо роботи з обдарованою учнівською молоддю; виявлення розвитку і соціальна підтримка здібних, обдарованих, талановитих учнів; залучення інтелектуально та творчо обдарованих дітей до науково-дослідницької, експериментальної, пошукової, творчої діяльності; задоволення потреб учнівської молоді у професійному самовизначенні і творчій самореалізації відповідно до їх інтересів і здібностей; поглиблення та систематизація знань учнів у різних галузях науки; формування навичок і культури наукового дослідження; впровадження в освітній процес загальноосвітніх і позашкільних закладів освіти сучасних прийомів і методів навчання, орієнтованих на дослідницьку діяльність учнів; вивчення, узагальнення та поширення кращого педагогічного досвіду роботи з обдарованими дітьми та молоддю; організація соціальної

підтримки талановитих педагогів, які виховують майбутню наукову зміну. НТГ – колективний член Київської Малої академії наук учнівської молоді, організоване 1981 р. Розроблено Положення про наукове товариство гімназистів Київської гімназії східних мов № 1 – асоційованої школи ЮНЕСКО.

I. Загальні положення.

1.1. Наукове товариство гімназистів – творче формування (об'єднання) учнів гімназії східних мов № 1 м. Києва, які прагнуть поповнювати, удосконалювати свої знання в галузі наук, розвивати свій інтелектуальний потенціал, розширювати науковий кругозір, набувати умінь та навичок науково-дослідницької діяльності під керівництвом вчених, педагогічних керівників, інших спеціалістів, формувати інтерес до сходовознавчих знань.

1.2. Наукове товариство гімназистів має своє назву, емблему, девіз, члени товариства – відповідні посвідчення.

1.3. Наукове товариство гімназистів сприяє діяльності секцій Київської Малої академії наук учнівської молоді (Київського територіального відділення Малої академії наук України).

1.4. На основі даного Положення наукове товариство гімназистів розробляє відповідний статут, визначає конкретні завдання, структуру, зміст, форми, методи своєї діяльності.

Діяльність Товариства здійснюється на основі діючого законодавства України, даного Положення та Статуту.

1.5. Наукове товариство гімназистів створюється за сприяння управління освіти, молоді та спорту Святошинської районної у м. Києві державної адміністрації, може розвивати своє співробітництво із закладами вищої освіти, науковими організаціями (Інститутом сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Київським міжнародним університетом, Інститутом східних мов Київського національного лінгвістичного університету, відділами Інституту педагогіки НАПН України тощо), дитячими, неурядовими, творчими організаціями, об'єднаннями, міжнародними установами, в тому числі на базі кооперації коштів на реалізацію спільних проектів.

1.6. Наукове товариство гімназистів має право на видання у встановленому порядку науково-методичного друкованого органу у вигляді газети, вісника.

II. Мета та завдання.

2.1. Метою наукового товариства гімназистів є:

- формування стійкого інтересу та орієнтації на роботу в галузі основ наук, у т. ч. культурології, політології, сходознавства;

- формування гімназистів як творчих особистостей в області наук;

- залучення молоді до розв'язання наукових проблем, які мають практичне значення для розвитку української науки, культури, освіти.

2.2. Основними завданнями наукового товариства гімназистів є:

- формування та розвиток в учнів наукових поглядів на світ;

- формування інтересу у гімназистів до досліджень глобальних, регіональних, місцевих проблем людства, громади, до поглибленого вивчення різних областей наук, мистецтва і на цій основі залучення їх до творчої діяльності по позитивному перетворенню дійсності;

- ознайомлення учнів із сучасною тематикою та методами науково-дослідницької роботи;

- формування умінь та навичок роботи з науковим апаратом, літературою, сучасними інформаційними технологіями;

- розвиток етнонаціональних, культурно-мовних, морально-громадянських, європейських цінностей, виховання високоморальних якостей наукового фахівця, свідомого громадянина-патріота України, толерантних якостей культури миру у міжнаціональних, міжнародних стосунках, у діалозі культур та цивілізацій, високої духовної культури особистості;

- створення умов для самовизначення, самореалізації та саморозвитку творчої особистості в умовах нової соціальної перспективи.

III. Структура та організація.

3.1. Основою наукового товариства гімназистів є різні секції, гуртки, творчі лабораторії, що створюються за певними профілем досліджень.

3.2. Вищим органом наукового товариства гімназистів є конференція, що проводиться щорічно. На ній підводяться підсумки, заслуховуються плани організації та змісту подальшої діяльності

3.3. Керівництво роботою наукового товариства гімназистів між конференціями здійснює обрана на ній вчена рада. До складу вченої ради входять президент, віце-президент наукового товариства, вчений секретар, учні – члени товариства, представники наукової та педагогічної громадськості

IV. Зміст та форми роботи.

4.1. Зміст діяльності в науковому товаристві гімназистів визначається планом роботи, який зорієнтований на поглиблене вивчення тієї чи іншої галузі науки. Для якісного забезпечення підготовки гімназистів використовується навчально-дослідницька база, матеріально-технічні ресурси, інформаційно-бібліотечні ресурси навчального закладу, наукових установ, вищих навчальних закладів, з якими співпрацює гімназія східних мов № 1.

4.2. Наукове товариство гімназистів організовує свою діяльність у формах: регулярної щорічної роботи гуртків, секцій, відділень, красзнавчих експедицій; індивідуальної роботи учнів.

4.3. Наукове товариство гімназистів співпрацює із зарубіжними молодіжними (учнівськими) науковими об'єднаннями шкіл-партнерів, зарубіжними науковими центрами (установами).

V. Права та обов'язки членів.

5.1. Членами наукового товариства гімназистів можуть бути учні, які мають бажання працювати в ньому і нахили до наукової творчості.

Дослідник А. Роджерс вважав основним завданням педагога допомогти молодій людині в її особистісному зростанні. У закладі освіти розроблено систему виявлення обдарованих учнів.

У закладі освіти сформована система організаційних і психолого-педагогічних заходів, спрямованих на підтримку та розвиток обдарованих учнів з високою мотивацією до здобуття освіти, креативними здібностями. Визначено сфери пошуку, ознаки, за якими здійснюється виявлення обдарованих учнів. До ознак належать: творчість, грамотність, неординарність; зацікавленість навчанням; позитивні результати психолого-діагностичних досліджень; нестандартність мислення, високий рівень творчості, пізнавальний інтерес, ерудиція, схильність до науково-дослідної роботи; оригінальність і самостійність мислення, високий рівень навчальних досягнень, творчості, пізнавальний інтерес; ерудиція, неординарність, допитливість, наполегливість, оригінальність, творчі, дослідницькі можливості; допитливість, наполегливість, оригінальність, здатність до пошукової діяльності, результативність досягнень; інтелектуальні здібності, нестандартність мислення, ерудиція, здатність до пошуку, аналізу, схильність до науково-дослідної роботи; спеціальні, унікальні здібності; ініціативність, активність, свідомість, відповідальність (за Л. Корінною) [9, с. 21].

Визначено пріоритетні напрями наукової роботи НТГ: дослідження актуальних, маловивчених проблем в українському, зарубіжному мовознавстві, літературознавстві, фольклористиці, зарубіжній літературі, сходознавстві на базі японської, арабської, перської, гідні, турецької мов, у китайській мові, культурі народів Сходу, мов яких навчаються гімназисти, порівняльне правознавство України та країн Сходу, вивчення актуальних проблем екології, біології, історичного красзнавства, історії України всесвітньої історії, мистецтвознавства.

У НТГ працює 9 відділень та 34 секції. Дослідження етнопізнавальних, культурно-мовних цінностей народів у науковому товаристві гімназистів здійснюється у секціях української мови (відділення української філології та мистецтвознавства), англійської мови (відділення іноземної філології та зарубіжної літератури), китайської мови (відділення іноземної філології та зарубіжної літератури), сходознавства (відділення іноземної філології та зарубіжної літератури).

Тематика досліджень для секції сходознавства на базі китайської мови:

1. Китайський національний характер і менталітет. Риси.
2. Яскраво виражені соціальні риси сучасного китайця.
3. Сино-тибетська сім'я китайської групи (ханьці, хуей (дунгани) тощо). Мова. Культурно-мовні цінності.
4. Сино-тибетська сім'я в Китаї (тибето-бірманська група: тибетці, іцзу, ханг, лісу). Релігійні, мовні, господарсько-культурні особливості.
5. Алтайська сім'я в Китаї (тюркська, монгольська, тунгусо-маньчжурська групи).
6. Австронезійська сім'я (гаошань (горці)) на Тайвані. Спорідненість з малайцями. Культурно-мовні цінності.
7. Впливи конфуціанства на формування світогляду китайців: історія і сьогодення.
8. Вплив даосизму на формування світогляду китайців: історія і сьогодення.

9. Вплив буддизму на світогляд китайців: історія і сьогодення.
10. Етнопсихологічні особливості китайців (ханців) на сучасному етапі.
11. Особистісні цінності китайської молоді. (середньостатистичного китайця та загально-людські цінності особистості).
12. Сімейні цінності (вартості) у сучасній китайській сім'ї.
13. Загальна середня освіта в КНР. Яку особистість вона формує? Роль держави, школи у формуванні молодого громадянина КНР.
14. Роль НТП (науково-технічного процесу) у формуванні нового економічного мислення сучасного китайця.
15. Китаєць (китайка) в місті, в селі: спільне у життєвих цінностях та відмінності.
16. Сучасні моральні риси громадянина КНР (школяра, студента, службовця, державного діяча, партійного діяча, інженера тощо).
17. Соціальні інститути, які займаються громадянським (правовим), патріотичним вихованням китайської молоді. Суть виховання.

***Тематика досліджень
для секції сходознавства на базі японської мови:***

1. Японський національний характер. Менталітет. Риси.
2. Яскраво виражені риси сучасного японця, сучасної японки.
3. Японська мова. Історичні витоки японської мови. Риси схожості японської мови з будовою корейської, монгольської, тюркської мов. Культурно-мовні цінності японців.
4. Лексика японської мови з етимологічної точки зору.
5. Високорозвиненість впорядкованої системи мовних засобів японської мови. Словниковий фонд та розмаїття стилів.
6. Розходження між чоловічим і жіночим мовленням у японській мові. Мова спілкування.
7. Система письма в Японії. Ієрогліфи в сучасній японській періодиці.
8. Мова реклами в Японії. Стили.
9. Оригінальність японської культури. Багатоманіття форм і жанрів мистецтва.
10. Лексичний склад розмовної японської мови.
11. Вплив синтоїзму на повсякденність японців.
12. Релігійні вірування в системі сімейних, особистісних цінностей сучасного японця (сучасної японки).
13. Етнопсихологічні особливості японців на сучасному етапі.
14. Загальна середня освіта в Японії. Яку особистість вона формує? Роль держави, школи, громади у формуванні молодого громадянина Японії.
15. Роль НТП (науково-технічного процесу) у формуванні нового економічного мислення сучасного японця).
16. Ієрархія життєвих цінностей японця (японки).
17. Японець (японка) в місті, в селі: спільне у життєвих цінностях та відмінності.
18. Сучасні моральні риси (цінності) громадянина Японії (школяра, студента, службовця, державного діяча, партійного діяча, інженера тощо).
19. Соціальні інститути в Японії, які займаються громадянським (правовим), патріотичним вихованням японської молоді. Суть виховання японців.
20. Етикет і японський діловий стиль.
21. «Амон» і почуття сорому в японців.
22. Мистецтво і побут в житті японців.

Тематика досліджень для секції сходознавства на базі мови гінді:

1. Індійці – основне населення Республіки Індія. Етнічні групи в Індії XXI століття. Розселення населення.
2. Менталітет індійця. Менталітет індіанки. Особистісні цінності індійців.
3. Релігії Індії. Індуїзм. Індуси. Інші релігії в Індії (іслам, буддизм, сікхізм, джайнізм, зороастризм). Вплив релігій на світогляд індійців.
4. Подія індуського суспільства на 4 стани (варни) і брахмани (священнослужителі), кшатрії (правителі та воїни), вайшья (землероби, торговці), шудря (слуги, робітники). Поділ варнів на касты (групи за професійною, родовою ознаками). Хіджі – єдина неспадкова каста.

5. Спосіб життя індійців у місті, в сільській місцевості. Місцеве господарство індійця на селі. Сучасні професії індійців у місті. Мовно-культурна традиція індійців міста, сільської місцевості.

6. Мовна картина світу в уяві, знаннях індійців. Привітність, щирість індійців. Культурно-мовні цінності індійців. Заборони в повсякденному бутті (житті) індійців. Почуття гумору.

7. Житло індійця в місті. Житло індійця в сільській місцевості. Традиція і сучасність. Побут.

8. Традиційний, сучасний одяг індійця, індійки в місті, в сільській місцевості.

9. Звичаї, ритуали індійців. Марновірство.

10. Шлюб в Індії. Семейні цінності індійців. Шлюбні церемонії в індусів, сикхів, мусульман, християн. Весілля. Виховання дітей в сім'ї.

11. Національні (державні) свята в Індії. Свята в житті індійців.

12. Початкова, середня, вища освіта в Республіці Індія. Державні, приватні школи. Зміст освіти, її характер. Виховання юних громадян Республіки Індія.

13. Життєві цінності індійців. Громадянські права та свободи громадян Індії. Основне населення та становище національних меншин. Етнонаціональні цінності.

14. Суспільні відносини в Індії. Відкритість суспільства.

15. Дозвілля жителів міста, сільської місцевості. Дозвілля молоді.

16. Мова гінді. Її особливості. Лінгводидактична модель мовної особистості індійця. Спілкування.

17. Харчування індійців. Традиційна індійська кухня її особливості.

18. Ділові відносини в Індії. Пунктуальність. Етикет ділової людини. Торгові люди. Покупки.

19. Життя індійців поза домом. Натовп і особистісний простір.

20. Європеєць в Індії. Що йому потрібно знати?

21. Індійці і збереження пам'яток історико-культурної спадщини народів в Індії. Список Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО в Республіці Індія.

22. Індійці поза межами Індії (в країнах світу).

23. Етнопсихологічні особливості індійців.

Тематика досліджень для секції сходознавства на базі арабської мови:

1. Арабська культура як феномен, як результат культурної взаємодії арабів та завойованих ними народів Близького, Середнього Сходу, Північної Африки, Південно-Західної Європи.

1.1. Термін «арабська культура» в науковій літературі (періодичне отождолення з поняттям «мусульманська культура»). Головні центри формування арабської культури. Переклад у VIII–IX ст. арабською мовою багатьох наукових, літературних пам'яток стародавніх часів (грецькі, сирійські, середньо перські, індійські) IX–X ст. – період найбільшого розквіту арабської культури (філософія, медицина, математика, астрономія, географічні знання, історичні дисципліни, хімія, мінералогія). Внесок в матеріальну культуру (архітектура, художнє ремесло).

1.2. Арабська мова як мова Корану, релігійно-канонічних (право, теологія), ряду природничих дисциплін (медицина, математика, астрономія, хімія), філософія (після розпаду Абасидського халіфату в середині X століття). Центри арабської культури в Сирії, Єгипті, Іспанії. Кінець X століття – Багдад поступається своєю роллю Каїру.

1.3. Із 2-ї половини XIII століття – у творчості діячів арабської культури – егіптський напрям, комплікативний – в науці, наслідування – в літературі.

1.4. Близький розквіт арабо-іспанської цивілізації в X–XV ст. (астрономія, хімія, математика, медицина). Прогресивна лінія арабської філософії (Аль-Фарабі, Авіценна, Ібн Рушді (Аверрес)). Створення в поезії, літературі творів – вершин арабської культури. Іспано-мавританське зодчество.

1.5. Пізнє середньовіччя: створення істориком, соціологом Ібн Хальдуном історико-філософської теорії суспільного розвитку.

1.6. XVI століття – арабські країни – провінції Османської імперії. Занепад арабської культури. Притягальна сила старих культурних центрів Сирії, Іраку, Єгипту для мусульманських вчених.

1.7. 2-а половина XIX століття: формування сучасної арабської культури.

1.8. Культурно-мовні цінності арабів.

2. Арабська література. Її корені (усна словесність). Самобутність давньої арабської словесності. Роль поезії (трудова, колискова, мисливська, карнавальні пісні; жанри знеславлення ворога; любовна лірика, елегії). Художня проза: ораторські промови. Доісламські поети.

3. Перший пам'ятник арабської письменності – Коран (релігійні проповіді Мухаммеда, розповіді на біблійські сюжети, настанови, закони общини і держави). Середина XI століття: запад писемної арабської літератури. Розквіт усно-поетичної творчості. Неперервність рукописної традиції письма.

4. Арабське письмо, що застосовується арабами, мусульманськими народами (Ірану, Афганістану, Пакистану до 1929 р. – в Туреччині) до 20-х – 30-х рр. XX ст. – деякі народи Середньої Азії, Азербайджану, Дагестану і т.ін.). Виникнення на основі арамейського письма. Поширення пов'язане з арабськими завоюваннями, поширенням ісламу. Арабський алфавіт. Його основи. Напрямок письма. Арабська мова як державна в країнах сучасного світу. Арабська мова – офіційна мова ООН, ЮНЕСКО.

5. Араби – (самоназва аль-араб) – група народів. Сучасне розселення арабів. Араби в європейських країнах. Перші арабські державні утворення. Арабський хамі дат.

6. Релігійні вірування арабів (більшість суніти). Араби й інші напрями ісламу (шіїти, друзи; абадити (ібадити), Араби-копти (Єгипет), мароніти, православні, уніати).

7. Завоювання арабськими народами, країнами державної незалежності в XX столітті.

8. Повсякденність. Спосіб життя арабів у XX столітті. Місце розселення. Господарська діяльність феллахів (селян). Кочівники. Араби в містах. Соціальні верстви. Суттєва різниця в господарській, матеріальній та духовній культурі арабів різних країн. Місцеве господарство в різних країнах. Ремісництво. Сучасна сільськогосподарська техніка в ряді арабських країн. Мовна картина світу в арабів різних країн. Мовно-культурна традиція в місті, в сільській місцевості.

9. Сільське житло арабів (однокамерні будови). Будинки середземноморського типу. Будинки-башти (багатоповерхові). Пальмові, очеретяні житла. Палатки кочівників (зшиті з брезенту).

10. Традиційний сучасний одяг арабів на селі, в містах. Жіночий одяг, його прикраси. Татування у жінок.

11. Харчування арабів. Арабська кухня, її особливості.

12. Арабська сім'я. Сімейні традиції. Виховання дітей в арабській сім'ї (село, місто).

13. Початкова, середня освіта в різних арабських країнах. Характер середньої, вищої освіти (на прикладах різних країн). Зміст освіти.

14. Громадянські права та свободи людини і громадян у різних арабських країнах. Причини, наслідки подій «арабської весни» в різних арабських країнах (2009-2013 рр.).

15. Арабський менталітет. Характер арабів.

16. Життєві цінності сучасних арабів. Моральні цінності. Взаємовідносини між арабами й не арабами (форми привітання, гостинності, відкритості). Європейські туристи в арабських країнах. Що слід знати європейцю?

17. Свята в житті сучасних арабів.

18. Сучасне соціокультурне середовище в різних арабських країнах.

19. Араби в неарабських країнах світу.

Тематика досліджень

для секції сходознавства на базі перської мови:

1. Іранці – основне населення Ісламської Республіки Іран. Етнічні групи населення в Ірані на початку XXI століття.

2. Перська мова (діалект фарсі) як державна в Ірані. Особливості перської мови.

3. Правила ввічливої мови іранців. Іранська ввічливість. Культурно-мовні цінності іранців. Фамільярні та ввічливі займенники. Різні форми звертання до людей.

4. Мовно-культурна традиція іранців міста, сільської місцевості. Лінгводидактична модель мовної особистості іранця (іранки).

5. Мовна картина світу в уяві іранців. Етнолінгвістичні чинники формування когнітивного та емоційно-оцінного компонентів картини світу (лінгво-когнітивний рівень мовної особистості іранця).

6. Спосіб життя іранців у місті, в сільській місцевості. Соціальні верстви в іранському суспільстві. Місцеве господарство іранців на селі. Сучасні професії в Ірані. Професійний етикет у спілкуванні іранців (його відображення в мовних зразках (кльше).

7. Житло іранців міста. Житло іранців у сільській місцевості. Традиція і сучасність.
8. Особистісні цінності іранців.
9. Іранська сім'я. Сімейні цінності. Виховання дітей в сім'ї. Свої та чужі. Родичі та сторонні. Ієрархічність та рівність. Збереження обличчя у спілкуванні.
10. Іранці та іноземці. Особливості спілкування «Іноземці в Ірані», «Іранці за кордоном». Поради іноземним туристам, які подорожують в Іран.
11. Іранці та релігія, релігійні свята. Іслам (шиїзм) в житті іранців. Піст. Рамазан. Паломництво в Мекку (хадж). Милостиня (подання (закат)). Готовність вести боротьбу за віру. Іранці і Коран, інші духовні книги.
12. Народні вірування, звичаї іранців. Новий рік за сонячним календарем в Ірані (Навруз). Особисті свята в Ірані.
13. Одяг іранця, іранки. Мусульманський одяг (хіджаб). Чадра. Сучасний дрес-код. Неформальний чоловічий та жіночий одяг. Офіційний одяг. Наряд на весілля. Макіяж. Траур.
14. Іранці і діловий світ. Малий бізнес. Покупки. Торгові люди. Державні службовці. Пенсіонери. Знайомство з діловим партнером у мовному кліше. Як призначити зустріч. Практичні питання в мовних зразках. Документи. Візитівки. Прийняття рішень. Етнічні виміри бізнесу.
15. Дошкільна, початкова, середня, вища освіта в Ірані. Іранський школяр. Іранський студент. Іранський педагог. Іноземні мови в освіті. Виховання учнівської, студентської молоді.
16. Громадянські права, обов'язки, свободи в Ісламській республіці Іран. Влада і народ. Суспільні свята.
17. Менталітет іранців. Особливості національного характеру іранців. Терпеливість, миролюбство. Патріотизм. Негативні риси. Дуалізм. Рівновага. Протиставлення тіла та дух. Моральні цінності. Багатство та благочестя.
18. Містицизм (суфізм, ірфан). Іранська поезія. Мова поетів, письменників.
19. Культура мучеництва. Святі Імами в Ірані.
20. Харчування іранців у місті, в сільській місцевості.
21. Іран і Західний світ. Протиставлення цінностей. Іранці та араби, сусідні народи.

***Тематика досліджень
для секції сходознавства на базі турецької мови:***

1. Турки – основне населення Турецької Республіки. Етнографічні групи турків. Інші народи в Туреччині ХХІ століття.
2. Турецька мова як державна в Туреччині. Культурно-мовні цінності турків.
3. Менталітет турка. Менталітет туркині. Особистісні цінності турків. Вплив релігії на світогляд турків. Характер турка, туркині.
4. Спосіб життя турків у місті, в сільській місцевості. Соціальні верстви в турецькому суспільстві. Місцеве господарство турків на селі. Сучасні професії в Туреччині. Мовно-культурна традиція турків міста, сільської місцевості.
5. Мовна картина світу в уяві, знаннях турків. Привітність, щирість турків. Етнолінгвістичні чинники формування когнітивного та емоційно-оцінного компонентів картини світу (лінгвокогнітивний рівень мовної особистості турка).
6. Житло турка в місті. Житло турка в сільській місцевості. Традиція і сучасність.
7. Традиційний, сучасний одяг турка, туркині в місті, в сільській місцевості.
8. Харчування турків. Турецька традиційна кухня, її особливості.
9. Турецька сім'я. Сімейні традиції. Цінності турецької сім'ї (місто, село). Виховання дітей у турецькій сім'ї.
10. Початкова, середня, вища освіта в Турецькій Республіці на сучасному етапі. Зміст освіти, її характер. Соціальне замовлення держави на освіту громадян Туреччини. Виховання юних громадян в системі сучасної освіти.
11. Життєві цінності сучасних турків. Громадянські права та свободи громадян Туреччини. Основне населення та становище національних меншин. Взаємовідносини між турками та представниками національних меншин. Привітання, гостинність, відкритість турків. Етнонаціональні цінності.
12. Турок і релігійна традиція в суспільстві.
13. Сучасне турецьке письмо. Його особливості. Сучасні запозичення в турецькій мові. Лінгводидактична модель мовної особистості турка.

14. Вплив європейської, інших культур на турецькі життєві стандарти, цінності. Європеєць у Туреччині. Що йому потрібно знати?

15. Турки і збереження пам'яток історико-культурної спадщини народів у Туреччині. Список Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО в турецькій Республіці. Заповідні зони в Туреччині. Сучасне соціокультурне середовище.

16. Свята в житті сучасних турків.

17. Турки поза Туреччиною (у країнах світу).

**Тематика досліджень
для секції сходознавства на базі корейської мови:**

1. Менталітет корейців. Корейці в Республіці Корея. Корейці в КНДР. П'ятитисячолітня історія Кореї.

2. Особливості корейської мови. Мовні кліше. Лінгводидактична модель мовної особистості корейця. Лінгво-когнітивний рівень мовної особистості корейця.

3. Характер корейців. Корєсець – людина гір і людина моря. Особистісні цінності корейця, корєянки. Дбання про власне здоров'я. Любов до праці.

4. Релігія в житті корейців.

5. Корєйська сім'я. Сімейні цінності корейців. Виховання дітей в сім'ї. Повага до старших.

6. Громадянські права і свободи громадян у Республіці Корея. Соціальний статус чоловіка, жінки в корєйському суспільстві.

7. Початкова, середня, вища освіта в Республіці Корея. Країна вічних студентів. Особливості змісту освіти та виховання корєйської молоді.

8. Корєсець, корєянка в місті, у сільській місцевості. Особливості трудової (господарської) діяльності в місті, в сільській місцевості.

9. Корейці в громадянській діяльності. Корєсець без общини – не корєсець.

10. Корєйські імена, прізвища.

11. Житло корейців у сучасному місті, в сільській місцевості.

12. Їжа корейців. Корєйська кухня.

13. Корейці в період трансформації суспільства в епоху глобалізації. Країна високих технологій – Республіка Корея.

14. Моральні цінності корейців.

15. Культурні цінності корейців. Корейці і театр. Корейці і кіно. Корейці і мистецтво. Культурно-мовні цінності та етикет корейців.

16. Список Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО в КНДР, у Республіці Корея. Заповідні зони.

17. Корєйський службовець, інженер, партійний діяч, працівник сфери культури. Спосіб життя корейців.

18. Корейці і Західний світ. Взаємовідносини з жителями Азії, Європи, Америки, Австралії.

19. Іноземець у Республіці Корея. Що йому потрібно знати?

20. Традиції в Країні Вранішньої свіжості. Пам'ятні дати, події південнокорєйського календаря.

21. Свята в житті корейців.

22. Традиційний костюм корейця, корєянки.

У підзаголовку визначено три основні підходи до організації науково-дослідницької роботи учнів в освітньому процесі, які орієнтовані на розвиток діяльническої сфери тобто оволодіння учнями різноманітними способами творчої, науково-дослідническої діяльності. Це такі підходи: проблемно-пошуковий, ситуативного моделювання, стратегічний. Водночас реалізація цих підходів сприяє розвитку когнітивного мислення учнів, тобто у здобутті наукових знань про світ.

«Через систему освіти наука формує особливі стани людської свідомості – світоглядні образи, які спираються на її досягнення (наукова картина світу), на логіку міркування, орієнтовану на доказ і обґрунтування знань», – зазначає В. Кремьєнь [10, с. 499-500].

Висновки. Наукове товариство пїмназистів за успіхи, досягнуті у науково-дослідническій роботі учнів та перемоги у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-досліднических робіт учнів-членів МАН на різних рівнях нагороджене Почесними грамотами Президії НАН України.

ни та Президії Київського територіального відділення МАН України (2014, 2015 роки), почесною відзнакою «Золота Сова» Київської МАН учнівської молоді (2016, 2017 роки).

Організація досліджень етнонаціональних, культурно-мовних цінностей народів у науковому товаристві гімназистів сприяє реалізації завдань дослідно-експериментальної роботи за темою «Реалізація інноваційної моделі розвитку культурно-мовних та морально-громадянських цінностей учнів».

Література

1. Анкієна Н. *Педагогічна підтримка обдарованості*. Київ: Вид. дім «Шкільний світ»; Вид. Л. Галіцина, 2005. 128 с.
2. Блашук Л. І. Організація роботи з обдарованими дітьми: методичні рекомендації. *Управління школою*. 2018. № 4-6. С. 44-47.
3. Воронцова Е. Визначення обдарованості у дітей. *Психологічна служба школи*. 2013. № 2. С. 28–39.
4. Гончаренко С. У. *Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям*. Київ – Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
5. *Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України*; [голов. ред. В. Кремень]. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
6. Євтух В. Б. *Етнічність: енциклопедичний довідник / Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова*; Центр етноглобалістики. Київ: Фенікс, 2013. 396 с.
7. Кизенко В. Савченко М. Особливості реалізації інноваційної моделі розвитку культурно-мовних і морально-громадянських цінностей учнів. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2014. № 5-6. С. 56–60.
8. Кириленко С. В., Овдієнко Л. М., Подмазін С. І. [та ін.]. *Мала гуманітарна академія: від ідеї до створення*: навч.-метод. посіб. Київ; Чернівці: Букрек, 2012. 152 с.
9. Корінна Л. Організація науково-дослідної роботи обдарованих учнів. *Заступник директора школи*. 2013. № 1. С. 20–32.
10. Кремень В. Г. Філософія національної ідеї: Людина. Освіта. Соціум. Київ: Грамота, 2010. 576 с.
11. Макеев С. П. Робота закладу освіти з обдарованими учнями. *Завучу. Усе для роботи*. 2018. № 17-18. С. 38–42.
12. *Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України, Ін-т держави і права імені В. М. Корецького*. Київ: Довіра; Генеза, 1996. 942 с.
13. Манакин В. М. *Мова і міжкультурна комунікація*: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
14. Савченко М. П. Науково-теоретичні підходи до розвитку культурно-мовних цінностей учнів у контексті дослідно-експериментальної роботи в гімназії. *Дидактика: теорія і практика*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 160–171.
15. Ставицький Г. А. Особливості розвитку етнічної самосвідомості особистості юнацького віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 4 (49). С. 127–131. (Серія 12: Психологічні науки).
16. Столяренко О. Б. *Психологія особистості*: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
17. Черньонков Я. О. Національні цінності у формуванні духовної особистості. *Класному керівнику*. 2010. № 9. С. 2–4.
18. Шелестова Л. В. Розвиток творчих здібностей учнів в умовах профільного навчання: кількісно-якісний аналіз емпіричних даних. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 3. С. 99–108.